

τά εγγραψα. Διὰ τοῦτο, ἀδελφοί μου ἐν Χριστῷ, σὺς ἄ χωρίζ, ἢ εἰς μοναστήρια, ἢ εἰς ἐρημίας. Διὰ τὸ παρακαλῶ, ἄς λάθωμεν καὶ ἡμεῖς προθυμίαν καὶ πόθον εἰς τὴν καρδίαν μας διὰ νὰ κάμωμεν τὸ καλὸν, καὶ ἄς δράμωμεν μὲ πίστιν ἀδίστακτον καὶ ἐλπίδα, διὰ νὰ κατορθώσωμεν τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, καὶ πιστὸς καὶ ἀψευδέστατος εἶναι ὁ Κύριός μας. « Τὸ πρόσωπα ἡμῶν οὐ μὴ καταισχυθῆ. » Βεβαίωτατα θέλωμεν δυνηθῆ νὰ κατορθώσωμεν κάθε καλὸν, εἰς ὅποιον τόπον καὶ ἂν εἴμεσθε· ἢ εἰς πολιτείας, ἢ εἰς

χωρίζ, ἢ εἰς μοναστήρια, ἢ εἰς ἐρημίας. Διὰ τὸ πανάγαθος Θεὸς κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του ἀνοίγει τὰς πόρτας τῆς βασιλείας του εἰς κάθε ἕνα ὁποῦ κρούει ἀκατάπαυστα· καὶ δίδει τὴν χάριν τοῦ παναγίου Πνεύματος εἰς κάθε ἕνα ὁποῦ γυρεύει· καὶ δὲν εἶναι τρόπος ἐκεῖνος ὁποῦ ζητεῖ ἀλοφύχως, νὰ μὴν εὖρη τὸν πλοῦτον τῶν χαρισμάτων τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΣΥΜΕΩΝ

ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΤΡΟΠΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ ΛΟΓΟΣ

Μεταγλωττισθεὶς εἰς κοινοτέραν διάλεκτον, καὶ ἐνταῦθα τεθεὶς εἰς εὐκολωτέραν τῶν ἀπλουστερων καταληγν.

Τρεῖς εἶναι οἱ τρόποι τῆς προσοχῆς καὶ τῆς προσευχῆς, μὲ τοὺς ὁποίους ἡ ψυχὴ ἢ ὑψώνεται, καὶ προκόπτει· ἢ κρημνίζεται, καὶ χάνεται. Καὶ ἀνίσως αὐτοὺς τοὺς τρεῖς τρόπους τοὺς μεταχειρίζεται εἰς ἀρμόδιον καιρὸν, καθὼς πρέπει, προκόπτει· εἰ δὲ καὶ τοὺς μεταχειρισθῆ ἀνόητα καὶ παράκαιρα, κρημνίζεται. Λοιπὸν ἡ προσοχὴ πρέπει νὰ εἶναι τὴν δεμένη καὶ ἀχώριστος μὲ τὴν προσευχὴν, καθὼς εἶναι δεμένον καὶ ἀχώριστον τὸ κορμὶ μὲ τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ ἕνα χωρὶς τὸ ἄλλο δὲν ἔμπορεῖ νὰ σταθῆ. Καὶ ἡ προσοχὴ πρέπει νὰ πηγαίνῃ ὀρθρὸς, καὶ νὰ βιγλίξῃ τοὺς ἐχθροὺς, ὡσάν ἕνας βιγλάτορας, καὶ αὐτὴ πρῶτον νὰ πολεμῆ μὲ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ νὰ ἀντιστέκεται εἰς τοὺς κακοὺς λογισμοὺς ὁποῦ ἔρχονται εἰς τὴν ψυχὴν. Καὶ κατόπι ἀπὸ τὴν προσοχὴν νὰ ἀκολουθῆ ἡ προσευχὴ, ἡ ὁποία ἀφανίζει καὶ θανατώνει παρευθὺς ὅλους ἐκείνους τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, ὁποῦ ἐπολέμησε προητέρα ἡ προσοχὴ· διὰ τὴν αὐτὴ μοναχὴ δὲν ἔμπορεῖ νὰ τοὺς θανατώσῃ. Καὶ εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον τῆς προσοχῆς καὶ τῆς προσευχῆς κρέμεται ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος τῆς ψυχῆς, ὅτι ἀνίσως καὶ μὲ τὴν προσοχὴν φυλάττωμεν καθαρὰν τὴν προσευχὴν, προκόπομεν, εἰ δὲ καὶ ὅεν προσέχομεν νὰ τὴν φυλάττωμεν καθαρὰν, ἀλλὰ τὴν ἀφίνομεν ἀρόλακτον, καὶ μολύνεται ἀπὸ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, γινόμεσθαι ἀχρεῖοι καὶ ἀπρόκοποι. Ἐπειδὴ λοιπὸν, καθὼς εἴπαμεν, καὶ οἱ τρόποι τῆς προσοχῆς καὶ προσευχῆς εἶναι τρεῖς, πρέπει νὰ εἰποῦμεν καὶ τὰ ἰδιώματα τοῦ κάθε ἑνὸς τρόπου, διὰ νὰ διαλέξῃ τὸ καλλίτερον ἐκεῖνος ὁποῦ ἀγαπᾷ τὴν σωτηρίαν του, καὶ ὄχι τὸ χειρότερον.

Περὶ τοῦ πρώτου τρόπου τῆς προσοχῆς καὶ προσευχῆς.

Τοῦ πρώτου τρόπου τὰ ἰδιώματα εἶναι αὐτά· Ὄταν

Βτινάς στέκεται εἰς προσευχὴν, ἀσπώνεται εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖράς του, καὶ τὰ μάτια του, καὶ τὸν νοῦν του, καὶ φαντάζεται μὲ τὸν νοῦν του θεϊκὰ νοήματα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ τάγματα τῶν ἁγίων ἀγγέλων, καὶ τὰς σκηνας τῶν ἁγίων, καὶ ἐν συντομίᾳ, ὅλα ὅσα ἤκουσεν ἀπὸ τὰς θείας Γραφῆς, τὰ μαζώνει εἰς τὸν νοῦν του, καὶ τὰ συλλογίζεται τότε εἰς τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, καὶ κοιτάζει εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ παρακίνει μὲ αὐτὰ τὴν ψυχὴν του τάχα εἰς ἔρωτα καὶ ἀγάπην θεϊκὴν. Καὶ μερικαῖς φοραῖς εὐγάνει καὶ δάκρυα, καὶ κλαίει· καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον ὑπερηφνεύεται ἡ καρδία του, χωρὶς νὰ τὸ καταλαμβάνῃ, καὶ τοῦ φαίνεται πῶς αὐτὰ ὁποῦ κάνει, εἶναι ἀπὸ χάριν θεϊκὴν πρὸς παρηγορίαν του, καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἀξιῶνῃ πάντα νὰ εὕρισκεται εἰς τέτοιαν ἐργασίαν. Τὰ ὁποία εἶναι σημάδια τῆς πλάνης διὰ τὸ καλὸν, δὲν εἶναι καλὸν, ὅταν δὲν γένη μὲ τρόπον καλὸν, καὶ καθὼς πρέπει. Ὡστε ὁποῦ ὁ τέτοιος ἄνθρωπος, ἀνίσως καὶ ἡσυχάσῃ ἡσυχίαν ἄκραν, εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ μὴν γένη ἔξω φρενῶν, καὶ νὰ μὴν τρελαθῆ· εἰ δὲ καὶ τύχη νὰ μὴν εὐγῆ ἀπὸ τὰς φρένας του, ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ νὰ ἔλθῃ εἰς γνῶσιν καὶ νὰ καταλάβῃ τὰς ἀρετάς, ἢ τὴν ἀπάθειαν. Μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπλανήθησαν καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ βλέπουν φῶς καὶ λάμψιν μὲ τὰ μάτια ἐτοῦτα τοῦ κορμίου τους, καὶ ἀγροικοῦν εὐωδίαις μὲ τὴν ὁσφρησίαν τους, καὶ ἀκούουν μὲ τὰ αὐτία τους φωναῖς, καὶ ἄλλα παρόμοια. Καὶ ἄλλοι ἀπὸ αὐτοὺς ἐδαιμονίσθησαν, καὶ γυρίζουν ἔξω φρενῶν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον· ἄλλοι πάλιν ἐδέχθησαν τὸν δαίμονα ὁποῦ ἐμετασχηματίσθη καὶ ἐφάνη εἰς αὐτοὺς ὡσάν ἀγγελὸς φωτὸς καὶ ἐπλανήθησαν, καὶ ἔμειναν ἀδιόρθωτοι· ἕως τήλους, χωρὶς νὰ ἀκούσουν συμβουλήν ἀπὸ κανένα

ἀδελφόν. Ἄλλοι δὲ ἀπὸ αὐτοῦ ἐπαραινέθησαν. Ἄλλοι δὲ ἀπὸ τὸν διάβολον, καὶ ἐφρονεῦθησαν μοναχοὶ τοὺς· καὶ ἄλλοι ἐκρημνίσθησαν· καὶ ἄλλοι ἐφουρχίσθησαν· καὶ ποῖος ἡμπορεῖ νὰ διηγήται ταῖς διαφοραῖς πλάναις τοῦ διαβόλου, μὲ ταῖς ὁποῖαις τοὺς πλανᾶ, ὅπου εἶναι ἀδιήγηται; Πλὴν ἀπὸ αὐτὰ ὅπου εἴπαμεν, κάθε φρόνιμος ἄνθρωπος ἡμπορεῖ νὰ καταλάβῃ τί λογῆς ζημία προέρχεται ἀπὸ τοῦτον τὸν πρῶτον τρόπον τῆς προσοχῆς καὶ προσευχῆς. Εἰ δὲ καὶ τύχη τινὰς ἀπὸ ἐκείνους ὅπου μεταχειρίζονται αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ δὲν πάθῃ κάκενα κακὸν ἀπὸ αὐτὰ ὅπου εἴπαμεν, ἐπειδὴ καὶ εὐρίσκεται μὲ συνοδίαν ἀδελφῶν (διὰ τὴν αὐτὰ τὰ κακὰ τὰ παθαίνουσι μάλιστα οἱ ἀναχωρηταὶ ὅπου εἶναι μοναχοὶ τοὺς), ὁμοῦ ἀπερνᾶ ὅλην τὴν τὴν ζωὴν ἀπρόσκοπος.

Περὶ τοῦ δευτέρου τρόπου.

Ὁ δεῦτερος τρόπος τῆς προσοχῆς καὶ προσευχῆς εἶναι αὐτός· Ὅταν τινὰς συνάγῃ τὸν νοῦν του μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν του, εὐγάνωντάς τον ἀπὸ ὅλα τὰ αἰσθητὰ, καὶ φυλάττῃ ταῖς αἰσθησῆς του καὶ μαζῶν ὅλους του τοὺς λογισμοὺς διὰ νὰ μὴ περιπατοῦν εἰς τὰ μάταια πράγματα τούτου τοῦ κόσμου· καὶ πότε ἐξετάζει τοὺς λογισμοὺς του, πότε προσέχει εἰς τὰ λόγια τῆς προσευχῆς ὅπου λέγει· καὶ ἄλλην ὥραν γυρίζει ὀπίσω τοὺς λογισμοὺς του ὅπου αἰχμαλωτίσθησαν ἀπὸ τὸν διάβολον, καὶ ἐσύρθησαν εἰς τὰ πονηρὰ καὶ μάταια· καὶ ἄλλην ὥραν πάλιν, μὲ κόπον πολὺν καὶ βίαν ἔρχεται εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὅπου ἦτον κυριευμένος καὶ νικημένος ἀπὸ κάκενα πάθος. Καὶ ἔχωντας τοῦτον τὸν ἀγῶνα καὶ πόλεμον εἰς τὸν ἑαυτὸν του, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἰσηνεύσῃ ποτὲ, μήτε νὰ εὖρη καιρὸν νὰ ἐργασθῇ τὰς ἀρετὰς, καὶ νὰ λάβῃ τὴν στέφανον τῆς δικαιοσύνης. Διότι ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος παρομοιάζει μὲ ἐκείνον ὅπου κάνει πόλεμον μὲ τοὺς ἐχθροὺς του τὴν νύκτα εἰς τὸ σκοτάδι· ὁ ὁποῖος ἀκούει ταῖς φωναῖς τῶν ἐχθρῶν, καὶ δέχεται ταῖς λαθωματιαῖς τοὺς, μὰ δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἰδῇ καλὰρὰ, ποῖοι εἶναι, καὶ ἀπὸ ποῦ ἤλθαν, καὶ πῶς, καὶ διατὴν τὸν πληγώνουσι. Ἐπειδὴ καὶ τὸ σκοτάδι ὅπου εἶναι εἰς τὸν νοῦν του, καὶ ἡ ζάλη ὅπου ἔχει εἰς τοὺς λογισμοὺς, τοῦ προξενεῖ αὐτὴν τὴν ζημίαν, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του τοὺς δαίμονας ὅπου νὰ μὴν τὸν συντρίβουν. Καὶ ὅπου ὑπεμένει ὁ δυστυχὴς τὸν κόπον ματαίως, διὰ τὴν χάνει τὸν μισθόν, μὲ τὸ νὰ εἶναι κυριευμένος ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν, χωρὶς νὰ τὸ καταλαμβάνῃ, καὶ τοῦ φαίνεται πῶς εἶναι τάχα προσεκτικός. Καὶ πολλαῖς φοραῖς καταφρονεῖ ἀπὸ τὴν ὑπερφανείαν του τοὺς ἄλλους, καὶ τοὺς κατηγορεῖ, καὶ συσταίνει τὸν ἑαυτὸν του φημιζόμενος μὲ τὴν ἐδικτὴν του φαντασίαν, πῶς εἶναι ἄξιος νὰ γένη ποιμένας προβάτων, καὶ νὰ ἐβραγγῆ ἄλλους· καὶ ὁμοιάζει μὲ τὸν τυφλὸν ἐκείνον ὅπου ὑπόσχεται νὰ ἐδηγῆ ἄλλους τυφλοὺς.

Τοῦτος εἶναι ὁ δεῦτερος τρόπος, καὶ κάνει χρῆσιμα ὁ καθ' ἕνα ὅπου θέλει τὴν σωτηρίαν του, νὰ μάθῃ τὴν ζημίαν ὅπου τοῦ προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ νὰ προσέχη καλῶς. Ὅμοῦ τοῦτος ὁ δεῦτερος τρόπος εἶναι καλῆτερος ἀπὸ τὸν πρῶτον καθὼς εἶναι κα-

λῆτερος καὶ ἡ νύκτα ἐκαίνη ὅπου ἔχει φεγγάρι, ἀπὸ τὴν νύκτα τὴν σκοτεινὴν, καὶ ἐκαίνην ὅπου εἶναι χωρὶς φεγγάρι.

Περὶ τοῦ τρίτου τρόπου.

Ὁ τρίτος τρόπος εἶναι ἀληθινὸν πρᾶγμα παράδοξον, καὶ δυσκολοερμήνευτον, καὶ εἰς ἐκείνους ὅπου δὲν τὸν ἱερούρουν ὅχι μόνον εἶναι δύσκολοκατάληπτος, ἀλλὰ τοὺς φαίνεται σχεδὸν καὶ ἀπίστευτος, καὶ δὲν τὸ πιστεύουν πῶς γίνεται παρόμοιον πρᾶγμα, ἐπειδὴ καὶ εἰς τοὺς καιροὺς τούτους δὲν εὐρίσκεται τοῦτος ὁ τρόπος εἰς πολλοὺς, ἀλλὰ εἰς πολλὰ ὀλίγους. Καὶ καθὼς ἐγὼ λογιάζω αὐτὸ τὸ καλὸν ἐφυγεν ἀπὸ ἡμᾶς μαζῆ με τὴν ὑπακοήν. Διὰ τὴν ὑπακοήν ὅπου κάνει ὁ καθένας εἰς τὸν πνευματικὸν του Πατέρα, ἐκαίνη τὸν κάνει ἀμέριμον ἀπὸ ὅλα, ἐπειδὴ καὶ ἐβρίσκει τὴν μέριμνάν του εἰς τὸν πνευματικὸν του Πατέρα, καὶ εἶναι πλέον μακρὰν ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τούτου τοῦ κόσμου, καὶ πολλὰ πρόθυμος καὶ ἄσκητος ἐργάτης τούτου τοῦ τρίτου τρόπου· ἀνίσω· ὁμοῦ καὶ ἦθελεν ἐπιτύχῃ διδάσκαλον, καὶ πνευματικὸν Πατέρα ἀληθινὸν καὶ ἀπλανῆ, χωρὶς νὰ ἔχη κάμμιν πλάνην, διότι ἐκεῖνος ὅπου ἀφιέρωσεν τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ὅλην τὴν τὴν μέριμναν εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν του Πατέρα, καὶ μὲ τὴν ὑπακοήν τὴν ἀληθινὴν, δὲν ζῆ πλέον ζωὴν ἐδικτὴν του, ὅπου νὰ κἀνῃ τὸ θέλημά του, ἀλλὰ νεκρωθῇ ἀπὸ κάθε προσπάθειαν τοῦ κόσμου, καὶ τοῦ ἰδίου του σώματος, ἐκεῖνος ἀπὸ ποῦν πρᾶγμα προσωρινὸν ἡμπορεῖ νὰ νικηθῇ καὶ νὰ δουλωθῇ· ἢ ποῖαν μέριμναν, καὶ φροντίδα ἡμπορεῖ νὰ ἔχη ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος; Ἀπὸ τοῦτον τὸν τρόπον λοιπὸν ὅπου εἶναι μαζῆ με τὴν ὑπακοήν ὅλαις ἢ τέχναις τῶν δαιμόνων, καὶ ὅλαις τοὺς ἢ ἐφευρέσεις ὅπου μεθοδεύονται διὰ νὰ σύρουν τὸν νοῦν εἰς πολλοὺς καὶ διαφόρους λογισμοὺς, ὅλαις ἀφανίζονται καὶ διαλύονται. Καὶ τότε ὁ νοῦς ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου μένει ἐλεύθερος ἀπὸ ὅλα, καὶ μὲ μεγάλην ἄδειαν καὶ εὐκαιρίαν ἐξετάζει τοὺς λογισμοὺς ὅπου τοῦ φέρουν οἱ δαίμονες, καὶ μὲ ἐπιτηδειότητα μεγάλην τοὺς ἀποδιώχνει, καὶ μὲ καρδίαν καθαρὰν προσφέρει τὰς προσευχὰς του εἰς τὸν Θεόν. Αὕτη εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀληθινῆς πολιτείας, καὶ ὅπου δὲν κάμουν τέτοια ἀρχὴν, ματαίως κοπιᾶζουσιν, καὶ δὲν τὸ γνωρίζουσιν.

Καὶ ἡ ἀρχὴ τούτου τοῦ τρίτου τρόπου δὲν εἶναι, τὴ νὰ κοιτάξῃ τινὰς εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ νὰ ἀσκηθῇ τὰ χεῖρά του ὑψηλὰ, καὶ νὰ ἔχη τὸν νοῦν του εἰς τὰ οὐράνια, καὶ ἐκεῖθεν νὰ ζητῇ βοήθειαν· ὅτι αὐτὰ, καθὼς εἴπαμεν, εἶναι ιδιώματα τοῦ πρῶτου τρόπου, καὶ εἶναι τῆς πλάνης. Μήτε πάλιν νὰ φυλάττῃ τινὰς μὲ τὸν νοῦν του ταῖς αἰσθησῆς του, καὶ νὰ προσέχη ὅλος δι' ὅλου εἰς τοῦτα· καὶ τοὺς πόλεμους τοὺς ἐσωτερικοὺς τῆς ψυχῆς ὅπου τοῦ κἀνοῦσι οἱ ἐχθροὶ νὰ μὴν τοὺς βλέπῃ, μήτε νὰ προσέχη ἀπὸ αὐτοὺς, ὅτι αὐτὰ εἶναι ιδιώματα τοῦ δευτέρου τρόπου, καὶ ὁποῖος τὰ μεταχειρίζεται, λαθώνεται, ἀπὸ τοὺς δαίμονας, μὰ δὲν λαθώνεται· πληγώνεται, καὶ δὲν τὸ ἱερούρει· σκλαβώνεται καὶ δουλώνεται, καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ κἀνῃ τὴν ἐδικτὴν εἰς ἐκείνους ὅπου τὸν

ἐσκλάβωσαν, ἀλλὰ πάντοτε οἱ ἐχθροὶ καὶ φανερά ἅ

καὶ κρυφά τὸν πολεμοῦν, καὶ τὸν κατασταίνουν κενόδοξον καὶ ὑπερήφανον.
Ἄλλὰ σὺ, ἀγαπητὲ, ἀνίσως καὶ θέλεις τὴν σωτηρίαν σου, πρέπει νὰ κάμῃς ἀρχὴν αὐτοῦ τοῦ τρίτου τρόπου ἀπὸ ἐδῶ. Ὑστερα ἀπὸ τὴν τελείαν ὑπακοὴν ὅπου ἐπροείπαμεν πῶς πρέπει νὰ φυλάττῃς εἰς τὸν πνευματικὸν σου Πατέρα, εἶναι χρεῖα νὰ κάνῃς καὶ ὅλα σου τὰ ἔργα μὲ συνείδησιν καθαρὰν, ὡσὰν νὰ εἶσαι ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ. Διὰ τὴν χωρὶς ὑπακοὴν δὲν εἶναι τρόπος ποτὲ νὰ εἶναι ἡ συνείδησις καθαρὰ· καὶ τὴν συνείδησίν σου εἰς τρία πράγματα πρέπει νὰ τὴν φυλάττῃς καθαρὰν· πρῶτον εἰς τὸν Θεόν· δεῦτερον εἰς τὸν πνευματικὸν σου Πατέρα· καὶ τρίτον εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, καὶ εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου.

Καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἔχεις χρέος νὰ φυλάξῃς τὴν συνείδησίν σου καθαρὰν· ἤγουν νὰ μὴν κάνῃς ἐκεῖνα ὅπου ἰξεύρεις πῶς δὲν ἀναπαύουν τὸν Θεόν, μήτε τοῦ ἀρέσουν. Εἰς τὸν πνευματικὸν σου Πατέρα πάλιν νὰ κάνῃς ὅλα ἐκεῖνα ὅπου σε παραγγέλλει, καὶ μήτε παραπάνω ἀπὸ ἐκεῖνα, μήτε παρακάτω νὰ κάνῃς, ἀλλὰ κατὰ τὸν σκοπὸν του, καὶ κατὰ τὸ θέλημά του, ἔτσι νὰ πορεύεσαι. Εἰς δὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πρέπει νὰ φυλάττῃς συνείδησιν καθαρὰν, νὰ μὴν κάνῃς εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνα ὅπου ἐσὺ μισεῖς, καὶ δὲν θέλεις νὰ τὰ κάμουν ἐκεῖνοι εἰς ἐσέ. Καὶ εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου πάλιν χρέος ἔχεις νὰ φυλάττεσαι ἀπὸ τὴν παράρησιν· ἤγουν νὰ τὰ μεταχειρίζεσαι ὅλα καθὼς πρέπει, τόσον φαγητά, ὡσὰν καὶ πιωτά, καὶ φορέματα· καὶ κοντολογίᾳ ὅλα πρέπει νὰ τὰ κάνῃς, ὡσὰν νὰ εἶσουν ἔμπροσθεν εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς κἀνένα σου ἔργον νὰ μὴν σε ἐλέγχῃ ἡ συνείδησίς σου, καὶ νὰ σὲ κεντᾷ, πῶς δὲν τὸ ἔκαμες καλά· καὶ ἔτσι μεταχειρίσου τὴν ἀληθινὴν καὶ ἀπλανῆ στρατάν τοῦ τρίτου τρόπου τῆς προσοχῆς καὶ προσευχῆς, ἡ ὁποῖος εἶναι αὕτως·

Ἦγουν ὁ νοῦς νὰ φυλάττῃ τὴν καρδίαν εἰς καιρὸν ὅπου προσεύχεται, καὶ νὰ περιτριγυρίζῃ πάντοτε μέσα εἰς αὐτήν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖθεν μέσα, ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδίας νὰ ἀναπέμπῃ τὰς εὐχὰς εἰς τὸν Θεόν· καὶ ἀπ' οὗ ἐκεῖθεν ἀπὸ μέσα τὴν καρδίαν γευθῆ, ὅτι εἶναι χρηστός ὁ Κύριος, καὶ γλυκανθῆ, πλέον δὲν θέλει μακρύνῃ ὁ νοῦς ἀπὸ τὸν τόπον τῆς καρδίας· καὶ τότε θέλει εἰπῆ καὶ αὐτὸς τὰ ἴδια λόγια ὅπου εἶπεν ὁ ἀπόστολος Πέτρος· « Καλὸν ἔστιν ἡμᾶς ὡς εἶναι. » Καὶ παντοτινὰ ἐκεῖ μέσα εἰς τὴν καρδίαν θέλει κοιτάξῃ, καὶ ἐκεῖ θέλει περιτριγυρίζῃ, σπρόγνωντας τρόπον τινὰ καὶ διώκοντας ὅλα τὰ νοήματα ὅπου σπείρονται ἐκεῖ μέσα ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, τὸν διάβολον. Πλὴν εἰς ἐκείνους ὅπου δὲν ἔχουν κάμμιν εἰδήσιν εἰς αὐτὸ τὸ σωτήριον ἔργον, καὶ δὲν τὸ ἰξεύρουν, φαίνεται ταῖς περισσότεραις φοραῖς, πῶς εἶναι πολλὰ κοπιαστικὸν καὶ στενοχωρητικὸν· ἀμὴ ἐκεῖνοι ὅπου ἐγεύθησαν τὴν γλυκύτητα ὅπου ἔχει, καὶ ἀόλαυσαν τὴν ἡδονὴν μέσα εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας τους, ἐκεῖνοι φωνάζουν μὲ τὸν θεῖον Παῦλον, καὶ λέγουν· « Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; » κτλ.

Διὰ τὸ οἱ ἅγιοι Πατέρες μας, ἀκούοντες τὸν Κύριον ὅπου λέγει εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, πῶς ἀπὸ τὴν καρδίαν εὐγαίνουν οἱ πονηροὶ λογισμοί, φόνοι, πορνείαι, μοιχεῖαι, κλεψίαι, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημῖαι· καὶ πῶς αὐτὰ εἶναι ὅπου μολύνουν τὸν ἄνθρωπον. Καὶ πάλιν ἀκούοντες τον εἰς ἄλλο μέρος τοῦ Εὐαγγελίου νὰ μᾶς παραγγέλλῃ, νὰ καθαρίσωμεν τὸ ἔσωθεν τοῦ ποτηρίου, διὰ νὰ γένη καὶ τὸ ἀπέξω καθαρὸν, ἀφῆσαν κάθε ἄλλο ἔργον πνευματικὸν, καὶ ἀγωνίσθησαν ὅλως διόλου εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον, ἤγουν εἰς τὴν φύλαξιν τῆς καρδίας, ὄντες βεβαιωμένοι, πῶς μαζῆ μὲ αὐτὸ τὸ ἔργον, θέλει ἀποκτήσουν εὐκολὰ κάθε εὐλὴν ἀρετὴν· ἀμὴ χωρὶς αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκτηθῆ, καὶ νὰ μείνῃ κάμμιν ἀρετῆ. Αὐτὸ τὸ ἔργον μερικὸν ἀπὸ τοὺς Πατέρας μας· τὸ ὀνόμασεν ἡσυχίαν καρδιακὴν· ἄλλοι τὸ ὀνόμασεν προσηχίαν· ἄλλοι, νῆψιν, καὶ ἀντίρρησιν· ἄλλοι, ἔρευναν τῶν λογισμῶν, καὶ φύλαξιν τοῦ νοῦς. Διὰ τὸ ὅλοι εἰς αὐτὸ ἐκαταγίνοντο, καὶ μὲ αὐτὸ ἀξιώθησαν τῶν θεῶν χαρισμάτων· καὶ διὰ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Ἐκκλησιαστής· « Εὐφραίνου, νεανίσκε, εἰς τὴν νεότητά σου, καὶ περιπάτει εἰς τὰς στρατάς τῆς καρδίας σου ἔσωθεν, καὶ καθαρὸς, καὶ μάκρυνε τὴν καρδίαν σου ἀπὸ τοὺς διαλογισμοῦς· » καὶ διὰ τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Παροιμιαστής· « Ἀνίσως καὶ ἔλθη καταπάνω σου ἡ προσβολὴ τοῦ διαβόλου, μὴ ἀφήσῃς νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν τόπον σου· » καὶ μὲ τὸν τόπον ἐννοεῖ τὴν καρδίαν. Καὶ ὁ Κύριός μας λέγει εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον· « Μὴ μετεωρίζεσθε· » ἤγουν, Μὴ σκορπίζετε τὸν νοῦν σας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Καὶ εἰς ἄλλο μέρος πάλιν λέγει· « Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι· » δηλαδὴ, Καλότυχοι εἶναι ἐκεῖνοι ὅπου δὲν ἀπόκτησαν μέσα εἰς τὴν καρδίαν τους κάμμιν ἐννοίαν τούτου τοῦ κόσμου, ἀμὴ εἶναι πτωχοὶ ἀπὸ κάθε λογισμὸν κοσμικόν. Καὶ ὅλοι οἱ θεῖοι Πατέρες μας ἔγραψαν πολλὰ περὶ τούτου, καὶ ὁποῖος θέλει ἄς διαβάσῃ τὰ συγγράμματά τους νὰ τὰ ἴδῃ. Καὶ ὅσα ἔγραψεν ὁ ἀσκητὴς Μάρκος, καὶ ὅσα εἶπεν ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, καὶ ὁ ὁσιος Ἠσαΐος, καὶ ὁ Σιναΐτης Φιλόθεος, καὶ ὁ ἀββᾶ Ἠσαΐας, καὶ ὁ μέγας Βαρσανούφιος, καὶ ἄλλοι πολλοί.

Καὶ κοντολογίᾳ, ὁποῖος δὲν προσέχει νὰ φυλάττῃ τὸ νοῦν του, ἐκεῖνος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γένη καθαρὸς εἰς τὴν καρδίαν, διὰ νὰ ἀξιωθῆ νὰ ἴδῃ τὸν Θεόν. Ὅποιος δὲν προσέχει, δὲν ἔμπορεῖ νὰ γένη πτωχὸς τῷ πνεύματι· μήτε ἔμπορεῖ νὰ πενθήσῃ, καὶ νὰ κλαύσῃ· ἢ νὰ γένη πρῶτος καὶ ἡμερὸς· ἢ νὰ πεινάσῃ, καὶ νὰ διψήσῃ τὴν δικαιοσύνην· ἢ νὰ γένη ἐλεήμων, ἢ εἰρηνοποιός, ἢ δεδιωγμένος ἕνεκεν δικαιοσύνης· καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, δὲν εἶναι βολετὸν νὰ ἀποκτήσῃ τινὰς τὰς ἄλλας ἀρετὰς μὲ ἄλλο μέσον, παρὰ μὲ αὐτὴν τὴν προσοχὴν. Διὰ τοῦτο περισσότερον ἀπὸ ὅλα αὐτὴν πρέπει νὰ ἐπιμεληθῆς, διὰ νὰ καταλάβῃς μὲ τὴν δοκιμὴν αὐτὰ ὅπου σοῦ λέγω. Εἰ δὲ καὶ θέλεις νὰ μάθῃς καὶ τὸν τρόπον, πῶς νὰ κάμῃς, ἐγὼ σοῦ λέγω καὶ περὶ τούτου τὸ κατὰ δύναμιν, καὶ πρόσεχε καλῶς·

Τρία πράγματα κάνει χρεῖα νὰ φυλάξῃς προητέρω ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα· πρῶτον ἀμεριμνίαν ἀπὸ κάθε

πράγμα τόσον εὐλογον, ὅσον καὶ ἀνεύλογον, καὶ μάταιον· ἤγουν νέκρωσιν ἀπὸ ὅλα τὰ πάντα· δεύτερον συνειδῆσιν καθαρὰν εἰς ὅλα, καθὼς εἴπαμεν, ὅπου νὰ μὴ σε ἐλέγχῃ ἡ συνειδήσις εἰς κανένα πρᾶγμα· καὶ τρίτον ἀπροσπάθειαν τελείαν, χωρὶς νὰ κλίνη ὁ λογισμὸς σου εἰς κανένα κοσμικὸν πρᾶγμα. Ἐπειτα κάθισε εἰς ἓνα τόπον παράμερον καὶ ἤσυχον κατὰ μόνας εἰς μίαν ἀκρὰν, καὶ κλείσε τὴν πόρταν, καὶ μάζωξε τὸν νοῦν σου ἀπὸ κάθε προσωρινὸν καὶ μάταιον πρᾶγμα· καὶ τότε ἀκούμισε εἰς τὸ στῆθος σου τὸ κάτω σιαγόνι σου, ἤγουν τὸ πηγοῦνί σου, διὰ νὰ προσέχῃς μετ' αὐτὸν τὸν τρόπον μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ μετ' τὴν νοῦν σου, καὶ μετ' τὰ αἰσθητὰ σου μάτια. Καὶ κράτει ὀλίγον καὶ τὴν ἀναπνοὴν σου, διὰ νὰ ἔχῃς ἐκεῖ τὸν νοῦν σου, καὶ ἐρευνήσῃς μετ' τὸν νοῦν σου νὰ εὕρῃς τὸν τόπον ὅπου εἶναι ἡ καρδία σου, καὶ ἐκεῖ νὰ εἶναι ὅλος διόλου καὶ ὁ νοῦς σου. Καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν ἔχεις νὰ εὕρῃς ἐκεῖ μέσα ἓνα σκότος, καὶ πύρρῳσιν πολλήν, καὶ σκληρότητα. Ἐπειτα ἀφ' οὗ ἐργασθῆς αὐτὸ τὸ ἔργον τῆς προσοχῆς ἀκατάπαυστα νύκτα καὶ ἡμέραν, θέλεις εὕρῃ, ὦ τοῦ θαύματος! μίαν χαρὰν ἀκατάπαυστον. Ἐπειδὴ καὶ ὁ νοῦς ἀγωνιζόμενος εἰς τοῦτο, θέλει ἐπιτύχῃ τὸν τόπον τῆς καρδίας, καὶ τότε πρηνὴς βλέπει ἐκεῖ μέσα ἐκεῖνα τὰ πράγματα ὅπου δὲν εἶδε ποτέ του, μήτε τὰ ἴξουρα. Διὰ τὸ βλέπει τὸν ἀέρα ἐκεῖνον ὅπου εὐρίσκεται ἐκεῖ μέσα εἰς τὴν καρδίαν, καὶ ὅλον τὸν ἑαυτὸν του, φωτεινὸν, καὶ γεμάτον ἀπὸ κάθε φρονημάδα καὶ διάκρισιν. Καὶ ἀπὸ τότε καὶ εἰς τὸ ἔξῃς, ἀπὸ ὅποιον μέρος προκύψῃ, καὶ φανῇ κανένας λογισμὸς, πρὶν ἀκόμη νὰ ἔμβῃ, καὶ νὰ συλλογισθῇ, ἢ νὰ σχηματισθῇ, πρηνὴς τὸν διώχνει ἐκεῖθεν, καὶ τὸν ἀφανίζει μετ' τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ· ἤγουν μετ' τὸ, « Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με. » Καὶ ἀπὸ ἐδῶ ὁ νοῦς πλέον τοῦ ἀνθρώπου, ἀρχίζει νὰ ἔχῃ μνησικακίαν καὶ πῆθος μετ' τοὺς δαίμονας, καὶ πόλεμον ἀκατάπαυστον, καὶ ἀσκητῶναι καταπάνω τους τὸν θυμὸν τὸν φυσικὸν, καὶ τοὺς κνηγᾶ, καὶ τοὺς κτυπᾶ, καὶ τοὺς ἀφανίζει. Τὰ δὲ ἄλλα ὅπου ἀκολουθοῦν νὰ γίνωνται τότε, θέλεις τὰ μάθη, σὺν Θεῷ, μόνος σου μετ' τὴν δοκιμὴν, διὰ μέσου τῆς προσοχῆς τοῦ νοῦς σου, καὶ κρατῶντας εἰς τὴν καρδίαν τὴν Ἰησοῦν, ἤγουν τὴν προσευχὴν τοῦ, « Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, » κτλ. Διὰ τὸ λέγει καὶ ἓνας Πατέρας· « Κά-
ου εἰς τὸ κελλίον σου, καὶ αὐτὸ θέλει σε διδάξῃ τὰ πάντα. »

Ἐρώτ. Διὰ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον τρόπον ὅπου εἴπαμεν δὲν ἠμποροῦν νὰ καταρθώσουν αὐτὰ;

Ἀπόκρ. Διὰ τὸ δὲν τοὺς μεταχειρίζομεθα καθὼς πρέπει. Ἐπειδὴ καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, τοὺς παρομοιάζει τοὺς τρόπους τούτους ὡσάν μίαν σκάλαν μετ' τέσσαρα σκαλοπάτια, καὶ λέγει· « Ἄλλοι εἶναι ἐκεῖνοι ὅπου ταπεινῶνουν, καὶ ὀλιγωστεύουν τὰ πάθη· καὶ ἄλλοι ὅπου ψάλλουν, ἤγουν προσεύχονται μετ' τὸ στόμα τους· καὶ ἄλλοι ὅπου καταγίνονται εἰς τὴν νοεράν προσευχὴν· καὶ ἄλλοι ὅπου ἔρχονται εἰς τὴν θεωρίαν. » Ὡστε ὅπου ὅσοι θέλουν νὰ ἀναδοῦν αὐτὰ τὰ τέσσαρα σκαλοπάτια, δὲν ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ

ἄπάνω νὰ ἔρχωνται εἰς τὰ κάτω, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ κάτω πηγαίνουν εἰς τὰ ἄπάνω· καὶ ἀναβαίνουν τὸ πρῶτον σκαλοπάτι, καὶ ἔπειτα τὸ δεύτερον, καὶ τότε τὸ τρίτον, καὶ ὕστερα τὸ τέταρτον· καὶ μετ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἠμπορεῖ νὰ ἀσκηθῇ τινὰς ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ νὰ ἀνέβῃ εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ πρῶτα καὶ ἀρχὴ κάνει χρεια νὰ ἀγωνίζεται πῶς νὰ καταπαύσῃ καὶ νὰ ὀλιγωστεύσῃ τὰ πάθη· καὶ δεύτερον νὰ καταγίνεται εἰς τὴν ψαλμοδίαν, ἤγουν νὰ προσεύχεται μετ' τὸ στόμα. Διὰ τὸ ἀφ' οὗ ὀλιγωστεύσῃ τὰ πάθη, τότε πλέον ἡ προσευχὴ φυσικὰ προξενεῖ ἡδονὴν καὶ γλυκύτητα εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ λογίζεται εὐάρεστος κοντὰ εἰς τὸν Θεόν. Καὶ τρίτον, νὰ προσεύχεται νοερώς, καὶ τέταρτον νὰ ἀναβαλῇ εἰς τὴν θεωρίαν. Καὶ τὸ πρῶτον, εἶναι τῶν ἀρχαρίων· τὸ δεύτερον, ἐκείνων ὅπου αὐξάνουν εἰς τὴν προκοπὴν· τὸ τρίτον, ἐκείνων ὅπου ἦλθαν εἰς τὸ ἄκρον τῆς προκοπῆς· καὶ τὸ τέταρτον εἶναι τῶν τελείων.

Λοιπὸν ἡ ἀρχὴ δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἡ ὀλιγωστεύσις τῶν παθῶν, τὰ ὅποια δὲν ὀλιγωστεύουν ἀπὸ τὴν ψυχὴν κατὰ ἄλλον τρόπον, παρέξ μετ' τὴν φύλαξιν καὶ προσοχὴν τῆς καρδίας. Διὰ τὸ ἀπὸ τὴν καρδίαν προέρχονται, καθὼς λέγει ὁ Δεσπότης ἡμῶν, οἱ πονηροὶ διαλογισμοὶ ὅπου μολύνουν τὸν ἀνθρώπον, καὶ ἐκεῖ χρειάζεται ἡ φύλαξις, καὶ ἡ προσοχή. Καὶ ἀφ' οὗ καταπαύσῃ καὶ ὀλιγωστεύσῃ τὰ πάθη μετ' τὸν πόλεμον, καὶ τὴν ἐναντιότητα ὅπου κάμῃ εἰς αὐτὰ ἡ καρδία, τότε ἔρχεται εἰς ἐπιθυμίαν ὁ νοῦς, καὶ ζητεῖ πῶς νὰ φιλιωθῇ μετ' τὸν Θεόν, καὶ ἔτι αὐξάνει τὴν προσευχὴν, καὶ καταγίνεται εἰς τοῦτο. Καὶ ἀπὸ τὸν πόθον αὐτὸν καὶ τὴν προσευχὴν δυναμώνει ὁ νοῦς, καὶ διώχνει ὅλους τοὺς λογισμοὺς ὅπου περιτριγυρίζουν διὰ νὰ ἔμβουν εἰς τὴν καρδίαν, κτυπῶντάς τους μετ' τὴν προσευχὴν. Καὶ τότε γίνεται πόλεμος, καὶ ἐναντιώνονται μετ' μεγάλην ταραχὴν οἱ πονηροὶ δαίμονες, καὶ μετ' τὸ μέσον τῶν παθῶν προξενοῦν σύγχυσιν καὶ ζάλην μέσα εἰς τὴν καρδίαν, ὅμως μετ' τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀφανίζονται, καὶ λυώνουν ὅλα ὡσάν τὸ κερὶ εἰς τὴν φωτίαν. Καὶ πάλιν ἀφ' οὗ διωχθοῦν, καὶ εὐγουν ἀπὸ τὴν καρδίαν δὲν ἡσυχάζουν, ἀλλὰ ταρασσούν ἐξωτερικῶς μετ' ταῖς αἰτιήσεις τὸν νοῦν ἀπ' ἔξω, καὶ διὰ τοῦτο πολλὰ ὀλίγωρα γροικᾶ ὁ νοῦς τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν ὅπου γίνονται εἰς αὐτὸν, διὰ τὸ δὲν ἔχουν δύναμιν νὰ ταράξουν κατὰ βάθος τὸν νοῦν, ἀλλὰ ἀπέξω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νοῦς. Πλὴν νὰ γλυτώσῃ τελείως ἀπὸ τὸν πόλεμον, καὶ νὰ μὴν πολεμῆται ἀπὸ αὐτὰ τὰ πονηρὰ πνεύματα, εἶναι ἀδύνατον. Ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ εἶναι τῶν τελείων καὶ ἐκείνων ὅπου ἀναχωρήσουν παντελῶς ἀπὸ ὅλα, καὶ καταγίνονται παντοτινὰ εἰς τὴν προσοχὴν τῆς καρδίας.

Ὅποιος λοιπὸν μεταχειρίζεται αὐτὰ κατὰ τάξιν εἰς τὸν καιρὸν τους τὸ καθ' ἓνα, αὐτὸς ἠμπορεῖ, ὕστερα ἀφ' οὗ καθαρῶσθῃ ἡ καρδία του ἀπὸ τὰ πάθη, καὶ εἰς τὴν ψαλμοδίαν νὰ δοθῇ ὅλος διόλου, καὶ τοὺς λογισμοὺς νὰ ἀντιπολεμήσῃ, καὶ τὸν οὐρανὸν νὰ κοιτάξῃ μετ' τὰ αἰσθητὰ μάτια του (ὅταν κάμμιαν φορὰν κάμῃ χρεια), καὶ μετ' τὰ νοερά ὑ-

ματα τῆς ψυχῆς νὰ τὸν νεωρῆ, καὶ νὰ προσεύχεται καθαρώς ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς πρέπει.

Πλὴν τὸ νὰ βλέπη εἰς τὸν οὐρανὸν, πολλὰ ὀλίγαις φοραῖς πρέπει νὰ τὸ κάνη διὰ τὸν φόβον τῶν πονηρῶν πνευμάτων ὁποῦ κατοικοῦν εἰς τὸν ἀέρα, καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζονται ἐναέρια πνεύματα, τὰ ὁποῖα προσενοῦν πολλαῖς καὶ διάφοραις πλάναις εἰς τὸν ἀέρα· καὶ πρέπει νὰ προσέχωμεν. Ἐπειδὴ τοῦτο μοναχὰ ζητεῖ ὁ Θεὸς ἀπὸ ἡμᾶς, τὸ νὰ εἶναι καθαρισμένη ἡ καρδία μας μὲ τὴν φύλαξιν καὶ προσοχὴν. Καὶ ἀνίσως ἡ ρίζα εἶναι ἀγία, καθὼς λέγει ὁ Ἄποστολος, φανερόν ἐστίν, πῶς καὶ οἱ κλάδοι εἶναι ἅγιοι, καὶ ὁ καρπός. Χωρὶς δὲ τὸν τρόπον ὁποῦ εἴπαμεν, ὁποῖος ἀσηκῶνει τὰ μάτια του καὶ τὸν νοῦν του εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ θέλει νὰ φαντάζεται κάποια νοητά, αὐτὸς φαντασίας βλέπει καὶ ψεύτικα πράγματα, καὶ ἔτι ἀληθινὰ, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἀκάθαρτος ἡ καρδία του. Καὶ καθὼς εἴπαμεν πολλαῖς φοραῖς, ὁ πρῶτος

καὶ δεῦτερος τρόπος δὲν προκόπτουν τὸν ἄνθρωπον. Διὰ τὴν καθὼς ὅταν θέλωμεν νὰ κτίσωμεν ἕνα σπῆτι, δὲν βάνομεν πρῶτον τὴν σκέπην, καὶ ὕστερα τὸ θεμέλιον, διὰ τὸ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον· ἀλλὰ πρῶτον βάνομεν τὸ θεμέλιον, καὶ ὕστερα κτίζομεν τὸ σπῆτι, καὶ τότε βάνομεν καὶ τὴν σκέπην· ἔτι πρέπει νὰ κάμωμεν καὶ εἰς τὰ πνευματικά· πρῶτον νὰ βάλωμεν θεμέλιον, ἤγουν νὰ φυλάξωμεν τὴν καρδίαν, καὶ νὰ ἰλιγαστεύσωμεν ἀπὸ αὐτὴν τὰ πάθη, καὶ ὕστερα νὰ κτίσωμεν τὸ πνευματικὸν σπῆτι· ἤγουν νὰ διώξωμεν τὴν ταραχὴν τῶν πονηρῶν πνευμάτων ὁποῦ μᾶς πολεμοῦν μὲ ταῖς αἰσθησες· καὶ νὰ φεύγωμεν τὸ ὀλιγωρότερον τὸν πόλεμον αὐτῶν, καὶ τότε νὰ βάνωμεν καὶ τὴν σκέπην· ἤγουν νὰ ἀναχωροῦμεν τελείως ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα, καὶ νὰ εἰρηνεύωμεν καθὼς πρέπει, καὶ νὰ διδώμεθα ὅλως διόλου εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ἔτι τελειώνομεν τὸ πνευματικὸν σπῆτι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

APPENDIX.

SCHOLASTICI CUJUSDAM DIALOGUS DE DEO,

AD SYMEONEM THEOLOGUM.

INTERROGATIO. Quid erat in mundo, antequam exsisteret?

RESPONSIO. Deus, ipsius mundi parens et conditor.

INT. Cum nondum exstaret mundus, quo tandem pacto in mundo erat?

RESP. Quoniam mundus, etiam priusquam fieret, in Deo plane tanquam factus inerat: quemadmodum homines quoque, necdum in hanc lucem nati, ut jam nati apud Deum sunt. Omnia quippe, etiam nondum procreata, in se ipso constituit, etsi id intelligentiæ nostræ imbecillitatem effugiat.

INT. Si igitur in mundo erat Deus, antequam mundum edificaret, ut ais, quid eo factum est, ubi illum produxit? Num ab eo recessit; an adhuc in eo manet?

RESP. Loco quidem a creaturis suis ipsarum creator Deus separatus non est. Quo enim se transferret, quæso, qui ubique præsens adest, et divinitate sua implet universa, naturaque, et essentia, et subsistentia, cæterisque proprietatibus omnem naturam conditam excedit, ab eaque immenso et incomprehensibili discrimine secernitur.

INT. Qua ratione, cum loco non distet, sed ubi-

que præsens sit, quemadmodum affirmasti, ab omnibus tamen sejungitur?

RESP. Hæc quæstio difficilem intelligentiam, non item difficilem explicationem habet. Deo autem nihil est impossibile. Itaque potest tibi hujus quoque rei plenam fidem facere. Age, intelligenter ausculta. Sicuti mens humana nec cohibetur muris, nec loco circumscribitur: sed corpus tantum domunculæ includitur, et vinculis constringitur, ipsa extra corpus libere ubique vagatur: nec interim a corpore separatur, nec a domicilio præcul distat, verum et absens quodammodo, his adest, et cum illis adest abest, præsentiamque cum absentibus conjungit: ita Deus ubique, et in omnibus, et extra omnia, et nusquam est natura, essentia, et gloria, quia circumscribi limitibus haud potest.

INT. Qui ergo non circumscribitur, quomodo implet omnia? Qui implet omnia, quomodo incircumscribitur est, et nusquam est?

RESP. Sane quidem concessu omnium Deus ubique est; et cum impleat omnia, his que videmus omnino non permiscetur: sed eo modo quo diximus secernitur. Nusquam autem est, quod ad captum nostrum attinet. Nemo enim novit, ne angeli